

Varför är stenografi så snabbt?

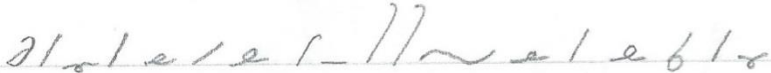
1

När man ser stenografisk text verkar den allt annat än enkel. Alla teckenbilder verkar skilja sig från varandra. Vem kan komma ihåg dem alla? Går de verkligen att skriva fort? Ett sätt att skriva snabbt är att skriva så lite som möjligt, att rent bokstavligt skriva så korta linjer som möjligt för varje bokstav. Om man tar en titt på bokstaven a som den ser ut i

välskrivning så är den ganska komplicerad: Delas den upp i delsträckor får man fem

delsträckor: En av delarna räcker för att beteckna a. Man skriver alltså fem gånger snabbare bara genom att använda minimala tecken.

Men man kan vässa tiden på ett sätt, ja tre. I välskrivningstext återförs varje bokstav till skrivlinjen för att där förenas med nästa bokstav. Man kan korta skrivtiden genom att fortsätta med nästa bokstav omedelbart där föregångaren slutar. Ordet generalpoststyrelsen (7,5 sek välskrivning) blir då inte på stenografi

utan

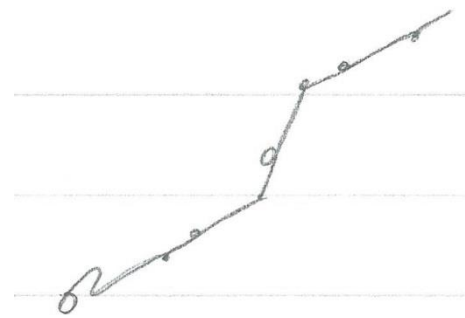
på 3,6 sek (2,4 sek om förkortningar används) och som spin off effekt framgår också varför stenografisk text ibland ser så vildvuxen ut och tycks sakna symmetri.

Det andra sättet är att helt enkelt inte införa stora bokstäver och det tredje är att helt fräckt skriva vad man hör. Inga stavningsgrubblrier under pågående arbete alltså.

Varför är stenografi så snabbt?

2

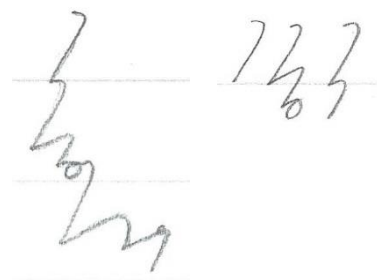
Även om det går snabbt att skriva ord på stenografi så finns det situationer som är betänkliga. seminarielärarinna här till höger t. ex. Man riskerar att komma utanför stenogramblocket om man använder det, eller komma in i redan skriven text.

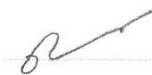
Ordet är ett sammansatt ord och en uppdelning i två gör ordet mindre ytkrävande. Men det är ändå lika långt som det sammansatta ordet och någon tidsvinst blir det inte.

Ett annat exempel är storstadsstandard här till höger. Det är tre ord och en uppdelning blir mycket mindre, men det är fortfarande nästan lika långt. Det sista ordet (standard) är skrivet lite annorlunda, det är en förkortning för standard.

Behöver man snabbskrivna och korta ord så kan man använda förkortningar. En metod är att ta början av ett ord och skriva ihop det med slutet av ordet.

seminarielärarinna

Ett annat sätt är att skapa en egen förkortning (och givetvis inte glömma bort att anteckna det i förkortningslistan).

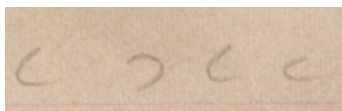

Varje ord börjar på s så varför inte tre s.

storstadsstandard

Ett mer udda skäl till att skapa förkortningar är att det ibland förekommer samma uttryck eller ord så ofta att man tröttnar på dem. Bättre då med en privat krumelur.

Ord som förekommer mycket ofta är vanligen korta ord t. ex. alldeles, ibland, cirka, dem, fram, goda, har, inte, jag, kan, lade, mycket, någon, och, pris, redan, som, till, utan, vilken, åter, är och över. De har förkortningar eller egna lättskrivna tecken. Förkortningar verkar överflödiga men eftersom de förekommer

så ofta så gör man tidsvinster. Priset är att det kan vara svårt att se vad det egentligen står. Så här kan det se ut i praktiken. Det står 'vad det var för'. 4 tecken istället för 12.

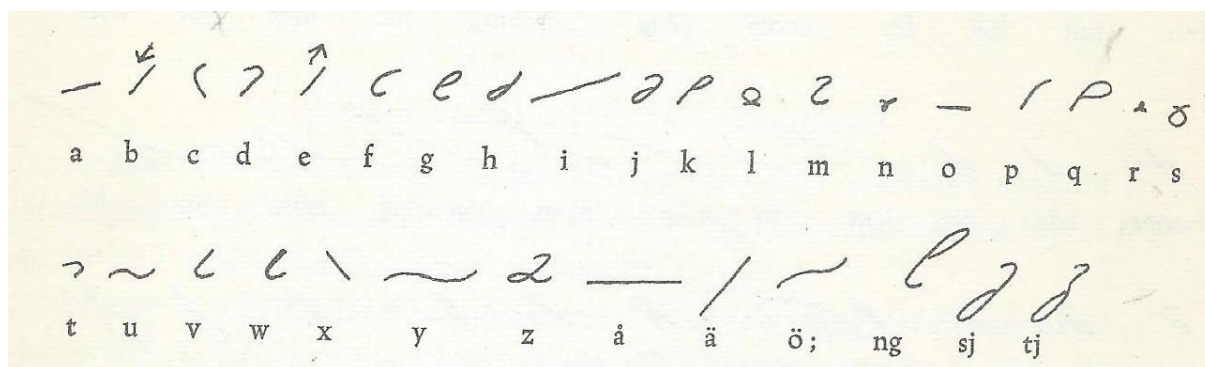
Det finns en uppsättning regler för hur man skapar förkortningar. Syftet med dem alla är att få snabba- och lättskrivna tecken så att skrivtiden blir så liten som möjligt.

Varför är stenografi så snabbt?

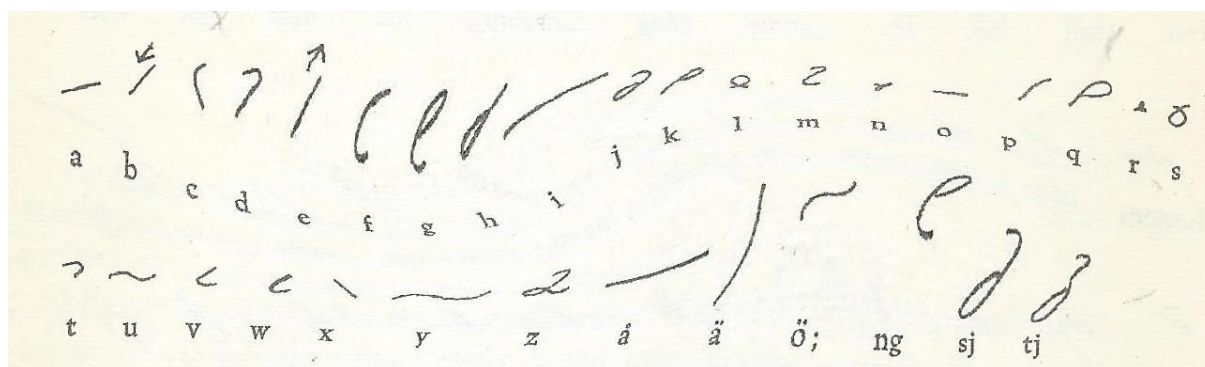
3

När man lärt sig grunderna och nött in tecken och regler så är det dags för tillämpning och höga hastigheter. Och plötsligt möter man hårt motstånd. Det första som gör sig påmint är armen man skriver med. Den väger mellan 5 och 10 kg och ska föras åt höger allt vad tygen håller, varvid den samlar på sig rörelseenergi och inte kan stoppas på stället. Samtidigt ska man utföra finmotoriskt skrivande av bara farten, alltmedan en ofta ganska självupptagen person tänker högt och invecklat för att en stund senare upptäcka att resultatet inte var så lyckat. Snabbt upp en bit och stryk med andra ord. Nu har diktatorn, förlåt dikteraren, glömt var han eller hon var. En ny djupdykning i manuset efter den röda tråden. Jodå, den finns där men är inte röd. Tar en stund att hitta. Och så slutklämmen. Utskriften blir väl klar till efter fiket, det måste med sista posten! Jodå det blev klart i tid, undertecknat och med postens sigill. Det är inte utan att stenogrammet dekorerat med ett kraftigt kryss över hela sidan gör sin första och sista flygtur till papperskorgen ledsagat av en djup lättnadens suck.

3 Varför är det så svårt att läsa andras stenogram?

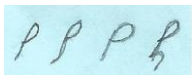

standard tecken

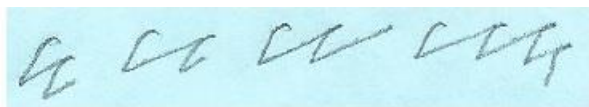
standard tecken med handstil

Precis som i skrivstil förvrängs tecknen av den som skriver. Namnteckningar är (ö)kända för det. Bilden visar skillnaden och hur stenografi tecken kan ändras när de skrivs fort. Storlek, lutning, längd och höjd ändras, tecken som inte finns tillkommer eller ett tecken övergår i ett annat. Tryckt text förstås däremot bra trots förvrängning.

Här står kan, kort, kunde och kunnat. Skrivna dubbelt så höga har man ska, ändelsen – skt, skulle och skt.

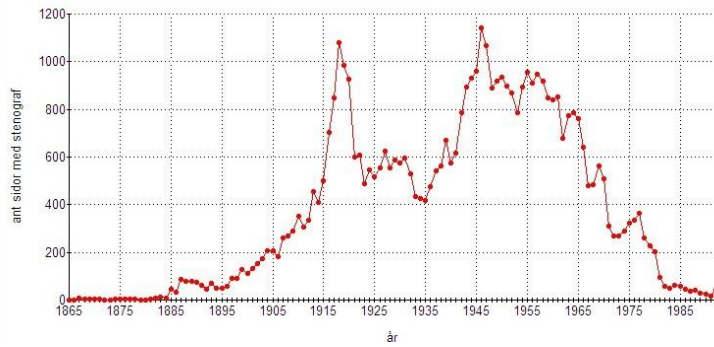
Eftersom ett ord består av fler tecken kan slutbilden bli otolkbar. Ens egna tillkortakommanden lär man sig känna igen, men andras? Om ett stenogram har lett till utskrivnen klartext så har man facit och kan ganska snabbt komma vidare annars måste man börja från början och ljuda sig fram (stenografi är till stor del fonetisk skrift) och gissa och startar då med vad man "säkert" vet.

Exempel: Här har man hittat orden pappa pipa och pippi, så vad är det fjärde?

lösning: pippipapp (barnspråk för kola)

Hur lång var stenografi epoken?

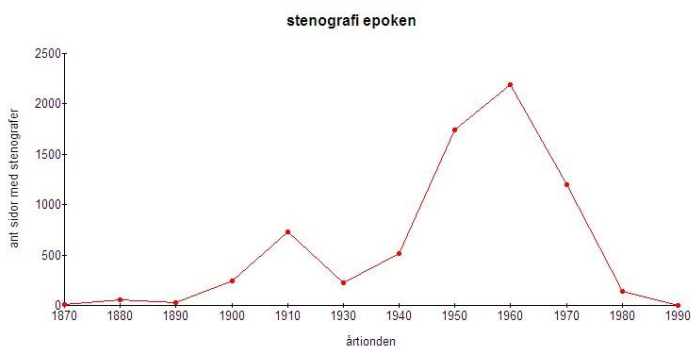
Genom att räkna hur ofta ordet stenograf dyker upp på tidningssidorna kan man skaffa sig ett relativt mått på hur många stenografer det finns i samhället. Jag har gått igenom DN's arkiv från 1864-12-23 t o m 1992-12-31. Diagrammet visar antal tidningssidor per år med ordet stenograf.

Den första förekomsten är från 1865-11-16. Där meddelas att en stenograf har anlåtats för att anteckna de ordlekar som en trollkonstnär roar publiken med i London. De ska sedan ges ut i tryck.

Från 1885 och framåt ökar förekomsten av stenograf fram till 1915. Sedan kommer en skarp topp under första världskriget. 1934 t o m 1936 sjunker förekomsten för att sedan öka till 1946, året efter andra världskriget slut. Sedan går det raskt utför till 1983 med 51 fall varefter förekomsten planar ut. 1991 finns bara 16 sidor.

Man kan i viss mening säga att stenografi epoken med stenografer varade mellan 1885 och 1983.

Arkivet sista fall är från 1992-12-22 där Bertil Mollberger nämner i sin intervju med Rune Öfwerman att man borde lämpligen ha kunskaper i stenografi för att hinna med alla fakta som Rune generöst delar med sig av. Den tekniska utvecklingen har sedan gjort var man till sin egen mobilstenograf.

En upprepning av metoden med ordet stenografer ger samma epok.